

Zbornik Općine Lanišće, knj. 6, »Josip Turčinović« d. o. o. – Općina Lanišće, 2013., 167 str.

Niz publikacija u kojima su otisnute stranice zavičajne tematike nastavlja se šestom knjigom *Zbornika Općine Lanišće*. Najnoviji godišnjak svoje postojanje duguje glavnomu i odgovornom uredniku, mr. sc. Boži Jakovljeviću, višegodišnjemu promicatelju kulturne i izdavačke djelatnosti na Bužeštini. U sadržaj zbornika uvrštena su dvadeset četiri članka što obuhvaćaju raznolik spektar tema iz bogate povijesti, ali i sadašnjosti laniškoga područja, podijeljenih na sedam poglavlja.

Zbornik započinje »Predgovorom« (str. 5–6) iz pera gradonačelnika Nevena Mikca, čijim je nastojanjima ovo izdanje ugledalo svjetlo dana, a u kojemu se navode najznačajniji događaji u svezi s ćićarijskim mjestašcima.

Prvu cjelinu čine prilozi povijesne tematike, a otvara se radom prof. dr. sc. Slavena Bertoše, naslovljenim »Prapoće: kratke povijesne crtice« (9–17). Autor iznosi niz zanimljivosti o naselju što se prvi put spominje 1358. – kao sastavni dio Rašporske gospoštije – kada je grof Menhard II. Gorički svojoj sestri Elizabeti, supruzi kneza Jurja Kravskog, u miraz dao utvrdu Rašpor. Prapoće je zabilježeno u izvorima što otkrivaju sliku o veličini i pripadajućim selima rašporskoga feuda. Popis feudalnih obveza Prapojaca kao podanika grofova Goričkih sadrži urbar Rašporske gospoštije iz 1394., a porezi su seljaka upisani i u zbirci koju je u XVIII. stoljeću sastavio kapetan-valput Juraj Furlanić, čija je zadaća bila ubiranje podavanja u ćićarijskim selima. Osim što donosi povijesne pabirke, autor se osvrnuo i na speleološke objekte ovoga područja, pri čemu su značajne Pećina na Gradišću i Pećina pod Usuje.

Danica Ivančić (19–20) na temelju vlastita svjedočanstva piše o djelovanju prve istarske brigade »Vladimir Gortan« te o tragičnome stradavanju Brgučana u travnju i lipnju 1944. Uradak Antona Medice, prof., (21–22) posvećen je razmatranju dvaju popisa stanovništva ćićarijskih sela iz 1811. i 1851. godine. Analizom brojevanih podataka može se uočiti da se u obama popisima ne navode naselja Vodice i Jelovice, koja su potpadala pod jurisdikciju riječkoga biskupa. Najveći se porast stanovništva ostvaruje u XIX. stoljeću, međutim, nakon Prvoga svjetskog rata dolazi do njegova zamjetnoga opadanja. Prvu je cjelinu zbornika kvalitetnim slikovnim priložima obogatio Miro Šverko (23–28), s ciljem vizualnoga dočaravanja kulturno-povijesne baštine laniškoga kraja.

U drugome dijelu slijede radovi o gospodarskim prilikama. Dr. vet. med. Fedor Putinja (31–36) donosi kratak prikaz ovčarstva kao tradicionalne aktivnosti na vapnenačkim travnjacima Ćićarije. U međuraću na Buzetskom je krasu bilo nešto više od deset tisuća ovaca, stoga je ovčarstvo predstavljalo značajnu granu privređivanja na tome prostoru. No, poslijeratne su godine obilježene migracijom seoskoga stanovništva u veća naselja i urbana središta, što je rezultiralo napuštanjem stočarstva.

Ivan Totman (37–46) obradio je vrste ptica koje sve manje obitavaju na području Općine Lanišće, osvrnuvši se pritom na lještarku, kamenjarku i šljuku. Za ptice su osobito značajni stjenoviti predjeli jer se na njima gnijezdi velik broj grabljivica, od kojih neke

pripadaju ugroženim vrstama, kao što su suri orao i orao krstaš, koji je ujedno simbol na zastavi Lovačkoga društva »Ćićarija« Lanišće.

Trećim su dijelom zbornika obuhvaćeni kulturni i tradicijski događaji iz pera petero autora, a s nakanom očuvanja neprocjenjivoga kulturnog blaga istarskoga sjevera. Dipl. sociol. Gordana Čalić Šverko (49–52) osvrnula se na petu smotru tradicijske vokalne baštine Hrvatske »Zarozgajmo na Ćićariji«, a potom je u suautorstvu s Vladimirom Žmakom Štutinovom (53–57) prilog posvetila obilježavanju 120. obljetnice rođenja Iva Žmaka Barčićeva – istaknutoga astronoma, domoljuba i idejnoga osnivača časopisa *Kritika*.

Anton Medica, prof., (59–62) piše o stotoj obljetnici *Istarskih puta* – putopisnih zapisa Franje Horvata Kiša, u kojima se ocrtava ne samo ljepota ćićarijskoga krajolika nego i čitave Istre. Slijedi uradak preuzet iz *Buzetskoga zbornika* pokojnoga muzikologa Slavka Zlatića, prof., (63–67) o »bugarenju«, specifičnome dvoglasnom načinu pjevanja svojstvenom kraškome dijelu Istre. Do današnjih je dana bugarenje ostalo prilično neistraženo i neobjašnjeno, predstavljajući jedan od najugroženijih oblika tradicionalne istarske glazbe.

Etnografska istraživanja središnja su tema rada »Pjesništvo, nošnja, običaji, pjesme, poslovice i mudre izreke buzetske Ćićarije« (69–79), što ga potpisuje pokojni Alojz Čargonja. Budući da je Ćićarija i u jezičnome i u etnografskome smislu jedan od najzanimljivijih istarskih krajeva, autor je pozornost posvetio elementima narodnoga života koji su se uspješno održali kao dio stoljetne tradicije. Ostaci starinskih vjerovanja pružaju uvid u razvojne prilike povijesnih zbivanja, ukazujući na povezanost s običajima ostalih južnoslavenskih naroda, dok narodne pjesme nastavljaju biti svjedočanstvom prenošenja usmene književnosti s generacije na generaciju.

Četvrti je dio zbornika posvećen genealoškim zapisima, a sadrži tekst Zlatke-Zlate Marzi naslova »Tomažić, prezime iz Sluma« (83–94) te dva priloga Klaudije Šipuš – »Moja mama Katica« (95–101) i »Prapoćani u Argentini« (103–110).

Peti dio (111–127) donosi tekst Bruna Cotića, koji je – obuhvativši razdoblje od 1945. do posljednjega desetljeća XX. stoljeća – razmotrio djelovanje osnovne škole u Lanišću, prilažući nekoliko fotografija školske djece i njihovih nastavnika.

Literarne priloge (129–146) pripremili su Miroslav Sinčić, dr. vet. med. Fedor Putinja, Ivona Orlić i Marija Ribarić, a u posljednjem su dijelu zbornika (147–166) umetnute biografije istaknutih ličnosti javnoga i kulturnoga života najsjevernijega dijela Istarskoga poluotoka.

Šesto izdanje *Zbornika Općine Lanišće* nastavlja kontinuitet izlaganja fragmenata iz slojevite i raznovrsnošću bogate riznice povijesti, kulture i običaja ovoga slikovitog krajolika. Iznimna je vrijednost netom tiskane zavičajne publikacije u činjenici da teži iznošenju na vidjelo slabo poznatih i u historiografiji nedovoljno istraženih sastavnica koje su utkane u tkivo lokalne zajednice. Interdisciplinarnim pristupom i priložima autorâ različitih struka i usmjerenja – ne samo cijenjenih znanstvenika i stručnjaka nego i svih onih koji žele sačuvati sjećanje na vlastite korijene – ovaj svezak nesumnjivo predstavlja

dragocjeno ostvarenje, koje bi u mnogočemu moglo biti uzorom za objavljivanje edicija i o drugim malenim sredinama vrlo osebuje prošlosti.

Samanta Paronić